

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus raskauden keskeyttämisestä ja steriloinnista koskevista lomakkeista annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen muuttamisesta

1. Asian tausta ja asetuksenantovaltuudet

Eduskunta hyväksyi raskauden keskeyttämisestä annettuun lakiin (239/1970), jäljempänä *aborttilaki*, muutoksia kansalaisaloitteen OmaTahto2020 – Päivitetään Suomen aborttilaki 2020-luvulle! (KAA 8/2020 vp) käsittelyn seurauksena. Keskeinen muutos on, että ennen 12. raskausviikon loppua tehtävissä keskeytyksissä ei tarvita lääkärin tai lääkärin lupaa eikä keskeytykselle tarvitse esittää perusteita. Lakimuutokset tulevat voimaan 1.9.2023.

Eduskunta hyväksyi 1.2.2023 lain sukupuolen vahvistamisesta (295/2023, ns. translaki) ja siihen liittyvät lait (HE 189/2022 vp). Lakimuutosten myötä 3.4 lähtien on kumottu steriloinnista (283/1970) säännös, jonka mukaan sterilisoinnin perusteena voi olla se, että henkilö pysyvästi kokee kuuluvansa vastakkaiseen sukupuoleen ja elää tämän sukupuolen mukaisessa roolissa.

Lakimuutosten seurauksena on muutettava raskauden keskeyttämisestä ja steriloinnista koskevista lomakkeista annettua sosiaali- ja terveysministeriön asetusta (1063/2008), *lomakeasetus*.

Asetus annetaan aborttilain 15 §:n 2 momentin ("Raskauden keskeyttämisestä koskevissa asioissa käytettävien lomakkeiden kaavat vahvistetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella") sekä steriloinnislain 13 §:n 2 momentin ("Steriloinnista koskevissa asioissa käytettävien lomakkeiden kaavat vahvistetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella") nojalla.

2. Asian valmistelu

Asetus on valmisteltu virkатыönä sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) sekä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kanssa. Samassa yhteydessä on valmisteltu muutokset myös raskauden keskeyttämisestä annettuun asetukseen (359/1970), *aborttiasetus*.

Asetusluonnokset olivat lausunnoilla 20.2.–15.3.2023. Lausuntopyyntö lähetettiin keskeisille sidosryhmille. Lausunnonantajat ja keskeinen lausuntopalaute on kuvattu jaksossa 5.

Lomake-asetuksen suomenkielisen version pykälät (ei liitteenä olevat lomakkeet) on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastusyksikössä.

3. Nykytila, sen arviointi ja keskeiset ehdotukset

Voimassa oleva aborttilaki ja 1.9.2023 voimaan tulevat lakimuutokset

Aborttilaissa säädetään edellytyksistä saada raskauden keskeytys. Vielä voimassa olevan lain mukaan keskeytyksen saaminen edellyttää raskauden kestosta riippumatta yhden tai kahden lääkärin lupaa taikka Valviran lupaa, ja keskeytyksen saamiseksi esillä tulee olla joku aborttilaissa

säädetty peruste. Raskauden keskeyttäminen ennen 12. raskausviikon loppua pääsääntöisesti edellyttää kahden lääkärin lupaa, eräissä tapauksissa yhden lääkärin tai Valviran lupaa.

Lain mukaan Valvira voi antaa luvan raskauden keskeyttämiseen raskausviikoilla 12–20 laissa säädetyin perustein. Valvira käsittelee kaikki sikiön sairauden tai ruumiinvian johdosta tehtävät keskeytykset, myös siis ennen 12. raskausviikon loppua tehtävät keskeytykset. Valvira voi lisäksi myöntää luvan keskeytykseen 24. raskausviikon loppuun saakka, jos luotettavalla tutkimuksella on todettu vaikea sikiön sairaus tai ruumiinvika. Raskauden keskeyttämiseen voidaan pyytää lupa Valviralta myös silloin, jos lääkärin tai lääkäreiden päätös on kielteinen. Asiat käsitellään Valviran yhteydessä toimivassa raskaudenkeskeyttämis- ja steriloisasioiden lautakunnassa.

Jos keskeytyksen perusteena on se, että raskauden jatkuminen tai lapsen synnyttäminen vaarantaisi raskaan olevan hengen tai terveyden, päätöksen tekee kaksi lääkäriä kaikilla raskausviikoilla. Laissa ei säädetä enimmäisviikkorajaa tällaiselle keskeytykselle. Jos lääkäreiden päätös on kielteinen, lupaa keskeytykseen voi hakea Valviralta. Lain 9 §:n nojalla lisäksi jos raskauden keskeyttämiseen on ryhdyttävä raskaana olevan hengen tai terveyden vaaran perusteella, eikä keskeyttämisen edellytyksien tutkiminen asetuksen päätöksentekosääntelyn mukaisesti voi siitä aiheutuvan viivytyksen takia tai muusta syystä tapahtua naisen henkeä tai terveyttä vakavasti vaarantamatta, saa laillistettu lääkäri suorittaa raskauden keskeyttämisen näitä säännöksiä noudattamatta.

OmaTahto 2020 -kansalaisaloitteen käsittelyn yhteydessä aborttilakiin tehtiin muutoksia (laki raskauden keskeyttämisestä annetun lain muuttamisesta 1097/2022, voimaan 1.9.2023). Keskeinen muutos on, että ennen 12. raskausviikon loppua tehtävissä keskeytyksissä ei tarvita lääkärin tai lääkäreiden lupaa eikä keskeytykselle tarvitse esittää perusteita. Keskeytyksen siis saa yksinomaan raskaana olevan tahtoon ja pyyntöön perustuen. Keskeytys kuitenkin vaatii lääkärivastaanottoa, koska kyseessä on lääketieteellinen toimenpide. Lääkäri ei voi kuitenkaan kieltää keskeytyksen saamista eikä lääkäri täten anna keskeytykselle lupaa. Vastaavasti Valviran lupaa ei tarvita sikiöpoikkeavuuden johdosta tehtävät keskeytyksiin, jotka tehdään ennen 12. raskausviikon loppua. Edellytyksiin, jotka koskevat 12. raskausviikon jälkeen tehtäviä keskeytyksiä, ei tehty muutoksia.

Aborttilakiin on tullut muutos myös osana seksuaalirikoslainsäädännön uudistusta. Aborttilaista kumottiin 1.1.2023 lähtien 3 §, jonka mukaan jos nainen on saatettu raskaaksi seksuaalirikoksen seurauksena, ei raskautta saa keskeyttää, ellei rikoksesta ole nostettu syytettä tai sitä ole ilmoitettu syytteeseen pantavaksi taikka rikoksen tapahtumista asian johdosta toimitetun esitutinnan perusteella ole pidettävä ilmeisenä (laki raskauden keskeyttämisestä annetun lain muuttamisesta 730/2022).

Sukupuolen vahvistamista koskevan lainsäädännön muutokset

Eduskunta on hyväksynyt uuden sukupuolen vahvistamisesta annetun lain, jonka myötä kumotaan transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annettu laki (563/2002). Laki tulee voimaan 3.4.2023. Lainsäädäntöuudistuksessa lainsäädännöstä poistuu sukupuolen vahvistamisen edellytyksenä se, että henkilö on steriloitu tai että hän muusta syystä on lisääntymiskyvytön. Tästä johtuen on 3.4.2023 lähtien kumottu steriloilain (283/1970) 1 §:n 7 kohta, jonka mukaan sterilointiin voidaan asianomaisen henkilön pyynnöstä ryhtyä, kun henkilö pysyvästi kokee kuuluvansa vastakkaiseen sukupuoleen ja elää tämän sukupuolen mukaisessa roolissa (laki steriloilain 1 ja 4 §:n muuttamisesta 296/2023).

Voimassa oleva lomakeasetus

Lomakeasetuksen 1 §:n mukaan asetuksessa säädetään raskauden keskeyttämisen ja steriloinnista hakemiseen ja päätöksentekoon sekä edellä mainittujen toimenpiteiden ilmoittamiseen liittyvistä lomakkeista. Asetuksen 2 §:n mukaan ja steriloinnista koskevat lomakkeet vahvistetaan asetuksen liitteiden mukaisiksi (liitteet 1–6). Asetuksen 3 §:ssä määritellään tarkemmin, missä tilanteessa käytetään mitäkin lomaketta:

-raskauden keskeyttämistä koskeva hakemus ja siihen liittyvä lääkärin lausunto hakijan terveydentilasta sekä lääkärin lausunto keskeytyksen perusteiden olemassaolosta ja päätös laaditaan lomakkeelle AB 1 *Raskauden keskeyttäminen*;

-selvitys hakijan ja hänen perheensä elämänoloista ja muista olosuhteista laaditaan lomakkeelle AB 2 *Selvitys naisen ja hänen perheensä elämänoloista* (liite lomakkeeseen AB 1);

-lääkärin lausunto sikiön terveydentilasta laaditaan lomakkeelle AB 3 *Raskauden keskeyttäminen sikiöperusteella* (liite lomakkeeseen AB 1);

-steriloinnista koskeva hakemus ja siihen liittyvä lääkärin lausunto sekä lääkärin lausunto steriloinnin perusteiden olemassaolosta ja päätös laaditaan lomakkeelle ST 1 *Steriloiminen*;

-ilmoitus tehdystä raskauden keskeyttämisestä tilastoviranomaiselle (THL) tehdään lomakkeella AB 4 *Ilmoitus suoritetusta raskauden keskeyttämisestä*

-ilmoitus tehdystä steriloinnista tilastoviranomaiselle (THL) tehdään lomakkeella ST2 *Ilmoitus suoritetusta steriloinnista*.

Tietojen luovuttamista koskeva lainsäädäntö

Potilastietojen käsittelystä säädetään potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992, jäljempänä *potilaslaki*) 4 luvussa ja potilasasiakirjamerkinnöistä myös potilasasiakirjoista annetussa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa (94/2022). Potilaslain 2 §:n määritelmän mukaan potilasasiakirjoilla tarkoitetaan laissa potilaan hoidon järjestämisessä ja toteuttamisessa käytettäviä, laadittuja tai saapuneita asiakirjoja taikka teknisiä tallenteita, jotka sisältävät hänen terveydentilaansa koskevia tai muita henkilökohtaisia tietoja. Lomake-asetuksen lomakkeet ovat siten potilasasiakirjoja. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetulla lailla (784/2021, jäljempänä *asiakastietolaki*). Asiakastietolaissa säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen ja asiakkaan itsensä tuottamien hyvinvointitietoja sähköisestä käsittelystä terveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden järjestämisen ja tuottamisen käyttötarkoituksissa.

Aborttilain 15 §:n 2 momentin mukaan raskauden keskeyttämistä koskevissa asioissa käytettävien lomakkeiden kaavat vahvistetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Vastaavasti steriloinnista koskevien lomakkeiden kaavat vahvistetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Lomakeasetuksen 3 §:n mukaan raskauden keskeyttämistä ja steriloinnista koskevat hakemukset ja ilmoitus tilastoviranomaiselle (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos) tulee tehdä lomakeasetuksen mukaisella lomakkeella pykälässä tarkemmin säädetyin perustein. Aborttiasetuksen 9 §:n 2 ja steriloinnista koskevien asiakirjojen säilyttämisestä on voimassa, mitä potilasasiakirjojen säilyttämisestä potilaslaissa ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetussa

laissa (159/2007) sekä niiden nojalla säädetään. Viittaus lakiin 159/2007 on vanhentunut, sillä se on kumottu ja korvattu asiakastietolailla. Aborttiasetuksen 9 §:n 2 momenttia ehdotetaan kumottavaksi aborttiasetuksesta tämän lomakeasetuksen kanssa yhtä aikaa valmisteltavissa asetusmuutoksissa, sillä lomakkeiden ollessa potilasasiakirjoja niitä koskee potilasasiakirjoja koskeva sääntely ilman, että asiasta säädetään erikseen.

Eduskunta on hyväksynyt uuden sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain (HE 246/2022 vp), jossa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelyä koskeva keskeinen sääntely kootaan yhteen lakiin ja saatettaisiin kokonaisuudessaan vastaamaan perustuslain ja tietosuojaa-asetuksen vaatimuksia. Uuden lain myötä asiakastietolaki 784/2021 sekä potilaslain potilasasiakirjoja koskeva sääntely kumotaan. Uuden lain ehdotettu voimaantuloaika on 1.1.2024. Lakia ei ole vielä vahvistettu.

Lomaketta käytetään lähetteenä terveydenhuollossa silloin, kun raskauden keskeyttämistä tai steriloinnista koskevaan menettelyyn osallistuu kaksi lausunnon antavaa lääkäriä. Potilaslaissa, jatkossa siis uudessa asiakastietolaissa, säädetään potilastietojen luovuttamisesta hoidon yhteydessä.

Lomakkeet lähetetään Valviraan silloin kun se käsittelee hakemuksen. Valviran tiedonsaantioikeuksista säädetään Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annetun lain (669/2008, jäljempänä *Valvira-laki*) 6 §:ssä. Mainitun 6 §:n 1 momentin mukaan muun muassa valtion ja hyvinvointialueen viranomainen sekä sairaanhoitotoimintaa harjoittava yhteisö tai laitos ovat velvollisia pyynnöstä antamaan maksutta virastolle 2 §:ssä tarkoitettujen tehtävien suorittamiseksi välttämättömät tiedot ja selvitykset sen estämättä, mitä salassapitovelvollisuudesta säädetään. Mainituissa 2 §:ssä säädetään Valviran tehtävistä. Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan Valviran tehtävänä on huolehtia raskauden keskeyttämistä ja steriloinnista koskevassa lainsäädännössä sille säädetyistä tehtävistä.

Lomakkeita AB4 ja ST 2 käytetään siihen, että terveydenhuolto ilmoittaa raskauden keskeytyksestä ja steriloinnista Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimus- ja tilastointitehtäviin sovelletaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta annettua lakia (668/2008, jäljempänä *THL-laki*). Mainitun lain 2 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan laitoksen tehtävänä on tutkia ja seurata väestön hyvinvointia ja terveyttä, niihin vaikuttavia tekijöitä ja niihin liittyviä ongelmia, ongelmien yleisyyttä ja ehkäisymahdollisuuksia, sekä kehittää ja edistää toimenpiteitä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi ja ongelmien vähentämiseksi ja 2 kohdan mukaan tutkia, seurata, arvioida ja kehittää sekä ohjata sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa ja antaa asiantuntijatukea hyvinvointia ja terveyttä edistävien politiikkojen, toimintatapojen ja käytäntöjen toteuttamiseksi. Mainitun 1 momentin 4 c kohdan mukaan laitoksen tehtävänä on toimia tilastolain (280/2004) 2 §:n 2 momentissa tarkoitettuna tilastoviranomaisena.

THL-lain 5 §:n nojalla THL:lla on laajat tiedonsaantioikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäjiltä ja tuottajilta laitoksen lain 2 §:n 1 momentin 1–3, 4 ja 4 d kohdassa säädettyjen tehtävien hoitamista varten. Pykälän 1 momentin mukaan laitoksella on oikeus saada sosiaali- ja terveydenhuoltoa järjestäviltä viranomaisilta sekä yksityisesti sosiaali- ja terveysalan palveluja järjestäviltä ja tuottavilta avo- ja laitospalveluita koskevat tiedot muun muassa asiakkaasta ja potilaasta, palvelun antamisen perusteesta ja saatavuudesta, sairaudesta, vammasta, vammaisuudesta, sosiaalisesta tilanteesta ja lääketieteellisestä tilasta sekä niihin liittyvistä toimenpiteistä ja päätöksistä, palveluista ja hoidosta, tutkimustuloksista, lääkityksestä ja kuntoutuksesta. Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettuna tunnistetietona kerätään henkilöstä henkilötunnus ja muusta tietoyksiköstä sen

yksilöivä tunnus. Pykälän 3 momentin mukaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksella on oikeus saada 1 ja 2 momentissa tarkoitetut tiedot teknisen käyttöyhteyden avulla. Lomakkeilla AB 4 ja ST 2 tiedot kerätään tunnistusteellisina.

THL-lain 5 h §:n 3 momentin mukaan THL saa käyttää 5 §:n nojalla saamia tietoja myös tilastoviranomaistehtäviin. THL julkaisee vuosittain tilastot raskauden keskeytyksistä ja steriloinneista.

THL-lain 5 c §:n 1 momentin mukaan rekisterinpitäjällä, jonka rekisteritietoja 5 §:n 1 momentissa tarkoitettu Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tiedonsaantioikeus koskee, on velvollisuus luovuttaa laitokselle 5 §:ssä tarkoitetut tiedot laitoksen päätöksen mukaisesti. Lain 5 c §:n 2 momentin mukaan THL päättää 1 momentissa tarkoitetun tiedonantovelvollisuuden perusteella toteutettavista uusista tiedonkeruista sekä tiedonkeruiden laajentamisesta, niiden antamisesta noudatettavista määräajoista ja menettelytavoista sekä tiedonantajille toimitettavista palautetiedoista.

Aborttiasetuksen 9 §:n ja sterilointiasetuksen 7 §:n sääntely täydentää THL-lain 5 §:n, 5 c §:n 1 momentin ja 5 h §:n 3 momentin tiedonsaantioikeuksia koskevaa sääntelyä säätämällä määräajan, jolloin raskauden keskeytystä ja sterilointia koskeva tieto tulee lähettää THL:lle.

Lomake-asetuksen sääntelyn takia raskauden keskeyttämisessä ja steriloinneissa kerättävät tiedot eivät ole THL-lain 5 c §:ssä tarkoitettulla tavalla THL:n määriteltävissä, sillä niistä säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Kuitenkin perusteltua on, että THL tekee lomakkeiden AB4 ja ST 2 muutoksista 5 c §:n mukaisen päätöksen lomakeasetuksessa säädettyä noudattaen.

THL-lain 5 h §:n 1 momentissa säädetään lisäksi THL:n tiedonsaantioikeuksista tilastotarkoituksiin silloin, kun tietoja ei kerätä tunnistusteellisina.

THL-lain 5, 5 c ja 5 h §:n nojalla tapahtuvaa henkilötietojen käsittelyä käsitellään mainittuja pykälä koskevassa hallituksen esityksessä HE 159/2017 vp.

Voimassa olevan lomakeasetuksen muutostarpeet ja keskeiset muutosehdotukset

Raskauden keskeyttämisessä käytettäviä lomakkeita AB1–AB4 tulee muuttaa siten, että niissä otetaan huomioon se, että jatkossa ennen 12. raskausviikon loppua tehtävissä keskeytyksissä ei tarvita lääkärin, lääkärin tai Valviran lupaa eikä keskeytykselle tarvitse esittää perusteita. Nyt esitettävissä muutoksissa kuitenkin esitetään, että AB 1 ja AB 4 lomakkeet täytetään edelleen soveltuvin osin myös näissä raskauden keskeytyksissä. Aborttilain 15 §:n 2 momentin voidaan tulkita velvoittavan, että näissäkin keskeytyksissä tulee käyttää sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamaa lomaketta ("Raskauden keskeyttämistä koskevissa asioissa käytettävien lomakkeiden kaavat vahvistetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella."). Asetuksen soveltamisalaa on täsmennettävä.

Lomakkeista ST 1 ja ST 2 tulee poistaa viittaukset sääntelyyn, jonka mukaan steriloinnin perusteena voi olla sterilointilain 1 §:n 7 kohta. Sukupuolen vahvistamisesta koskevan lainsäädännön ja sterilointilain muutoksien johdosta on tarve muuttaa myös sterilointiasetusta. Muutokset sterilointiasetukseen tehdään osana toista säädösvalmisteluhanketta (STM105:00/2022, VN/28904/2022), jossa sukupuolen vahvistamisesta annetun lainsäädännöstä johtuvat muutokset tehdään sterilointiasetuksen lisäksi erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä annettuun valtioneuvoston asetukseen (582/2017) sekä seulonnoista annettuun valtioneuvoston asetukseen (339/2011).

Lomakeasetuksessa oleviin lomakkeisiin tehtäisiin vähimmäistason muutokset, sillä hankkeen aikataulu ei käytännössä salli merkittävien muutosten tekemistä ottaen huomioon muun muassa se, että muutokset edellyttävät muutoksia THL:n koodistopalveluun ja potilastietojärjestelmiin, joiden toimeenpanoon on varattava aikaa, ja aborttilain muutokset tulevat voimaan jo 1.9.2023 ja sterilisointilain muutokset keväällä 2023. Eduskunta antoi OmaTahto2020 –kansalaisaloitteen käsittelyn yhteydessä lausuman, jonka mukaan eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto käynnistää välittömästi valmistelun raskauden keskeyttämisestä annetun lain laajemmasta kokonaisuudistuksesta tavalla, joka edelleen vahvistaa raskaana olevan itsemääräämisoikeutta. Jos hallitus päättää käynnistää lainsäädännön kokonaisuudistuksen, tulee samassa yhteydessä tarkastella raskauden keskeytyksessä käytettävien lomakkeiden ja laajemmin keskeytykseen liittyvän hallintomenettelyn uudistamistarpeita.

4. Pääasialliset vaikutukset

Lomakkeiden päivittäminen on välttämätön lakimuutoksista johtuva toimi, jotta terveydenhuolto, Valvira ja THL voivat hoitaa lakisääteisiä tehtäviään. Uusituissa lomakkeissa otetaan huomioon raskauden keskeyttämistä koskevan lainsäädännön keskeinen muutos eli se, että ennen 12. raskausviikon loppua tehtävissä keskeytyksissä ei tarvita lääkärin, lääkärin tai Valviran lupaa eikä keskeytykselle tarvitse esittää perusteita. Kun lomakkeissa ei enää säädetä hakemuksesta ja luvista näillä raskausviikoilla, vahvistaa tämä myös käytännön tasolla sitä, ettei keskeytystä hakevalta kysytä perusteluja päätökselleen, eli osaltaan tuetaan raskaana olevan itsemääräämisoikeuden toteutumista.

Sosiaali- ja terveysministeriö on nyt voimassa olevan lomakeasetuksen antamisen yhteydessä julkaissut lomakkeiden täyttöohjeen (Raskauden keskeyttäminen ja sterilisointi). Lomakkeet ja täyttöohjeet sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstölle. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2008:43¹). Ohje on hyvin yksityiskohtainen, yli 100 sivua pitkä. Sosiaali- ja terveysministeriö ei pääsääntöisesti ohjaa terveydenhuoltoa näin yksityiskohtaisella ohjauksella. Erikseen on vielä linjattava, uudistetaanko lomakkeiden täyttämistä koskeva ohjeistus vai luovutaanko näin yksityiskohtaisen ohjeistuksen antamisesta. Vaihtoehtona selvitetään, voisiko lomakkeiden täyttämiseen liittyvän ohjeistuksen päivittää THL.

Lomakkeiden muutoksilla on vaikutuksia Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen koodistopalveluun sekä potilastietojärjestelmiin, joihin lomakkeet on toteutettu.

Koodistopalveluun tulee päivittää tieto lomakkeiden muutoksista, kuten muuttuvat tekstit ja poistettavat kentät, jotta muutokset voidaan toteuttaa kansallisesti yhdenmukaisella tavalla potilastietojärjestelmiin.

Lomakkeet on toteutettu joihinkin terveydenhuollossa käytettäviin potilastietojärjestelmiin, jotta tiedot voidaan täyttää sähköisesti. Siten muutokset pitää toteuttaa kyseisiin tietojärjestelmiin, sekä jaella uudet versiot tietojärjestelmiä käyttäville terveydenhuollon organisaatioille. Ne terveydenhuollon organisaatiot, joiden tietojärjestelmissä lomakkeita ei ole, käyttävät Terveiden ja hyvinvoinnin

¹ <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/71918>

laitoksen julkaisemia täytettäviä pdf-lomakkeita. Lomakkeet AB4 ja ST2 täytetään näissä tapauksissa käyttäen THL:n tuottamaan sähköistä lomaketta (Lomakepalvelu), jonka THL päivittää vastaamaan uusia lomakkeita niin, että se on käytössä 1.9.2023. Pdf-lomakkeita ja THL:n tuottamaa sähköistä lomaketta voidaan käyttää myös silloin, jos uusien lomakeversioiden päivityksiä ei ehdittäisi ottaa tietojärjestelmässä käyttöön lain voimaantuloon 1.9.2023 mennessä.

Muutoksista seurannee kustannuksia julkisille ja yksityisille terveydenhuollon järjestäjille, jotka lienevät kuitenkin melko maltillisia.

Edellä on kuvattu THL-lain 5 c §:n mukaista THL:n päätöstä tiedonkeruuseen liittyen. THL-lain 5 d §:n mukaan jos kysymyksessä on uusi tiedonkeruu tai jo kerättävien tietojen tietosisältöjen merkittävä muutos taikka tiedonkeruiden laajentaminen, THL:n on neuvoteltava 5 c §:n 1 momentissa tarkoitettuja tiedonantajia edustavien järjestöjen tai organisaatioiden kanssa sekä kuultava tietosuojavaltuutettua mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettua tietojen keräämisestä ennen kuin se tekee päätöksen tiedonantovelvollisuudesta. Kuten edellä on todettu, kun kerättävistä tiedoista säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella, ei THL:llä ole muuhun tiedonkeruuseensa vertautuvaa mahdollisuutta päättää kerättävien tietojen sisällöstä. THL:n tulee kuitenkin 5 c §:n mukaista päätöstä tehdessään huolehtia 5 d §:n mukaisesta neuvotteluelvoitteesta THL-lain edellyttämällä tavalla.

5. Lausuntopalaute

Luonnos asetusmuutoksiksi oli lausuntokierroksella 20.2.–15.3.2023. Samaan aikaan on lausunnoilla aborttiasetuksen muutosehdotukset. Lausuntoaika on normaalia lyhyempi, koska lomakeasetukseen tulevat muutokset on saatava hyväksyttyä melko nopealla aikataululla, jotta niistä johtuvat muutokset ehditään viedä potilastietojärjestelmiin ennen lain ja asetusten muutosten voimaantuloa 1.9.2023.

Luonnoksesta täksi asetukseksi lausuiivat Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, aluehallintovirastot (yhteinen lausunto) Tietosuojavaltuutetun toimisto, Varsinais-Suomen hyvinvointialue, Pirkanmaan hyvinvointialue, Lapin hyvinvointialue, Pohjois-Karjalan hyvinvointialue, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue, Helsingin kaupunki, HUS-yhtymä, Ålands Landskapsregering, Suomen gynekologiyhdistys ry, Suomen perinnöllisyyslääkäriyhdistys ry ja Lääkäriliiton Suomen Perinnöllisyyslääkärit –alaosasto, Tehy ry, Suomen Sairaanhoitajat ry, Suomen Terveidenhoitajaliitto STHL ry, Suomen Kättilöliitto - Finlands Barnmorskeförbund ry, Vammaisfoorumi ry, Trans ry, Transfeminiinit ry, UNA OY, Oy Apotti Ab.

Lausunnoissa esitettiin kannatusta esityksille. Useissa lausunnoissa nostettiin kuitenkin esiin erinäisiä lomakkeiden kohtia, joihin toivottiin vielä muutoksia. Jatkovalmistelussa ehdotukset käytiin läpi ja toteutettiin ne, joiden katsottiin olevan perusteltuja ja mahdollisia. Lausunnoissa esitettiin eniten muutostoiveita lomakkeeseen AB 1. Suomen Gynekologiyhdistys ja HUS-yhtymä ehdottivat, että raskauden keston ollessa enintään 12+0 raskausviikkoa luovuttaisiin AB1 –lomakkeen käytöstä. Helsingin kaupunki katsoi, että voisi olla selkeämpää, jos enintään 12. raskausviikon loppuun kestäneissä raskauksissa täytettäisiin erillinen lomake. Helsingin kaupunki ja HUS-yhtymä nostivat esiin, onko tarve, että lääkäri allekirjoittaa lomakkeen silloin, kun raskaus on kestänyt enintään 12+0 raskausviikkoa. Lapin hyvinvointialue toivoi, että keskeytykseen hakeutunut allekirjoittaa lomakkeen myös näissä keskeytyksissä. Pirkanmaan hyvinvointialue ja Varsinais-Suomen hyvinvointialue toivoivat, että lomake rakenteeltaan selkeä.

Jatkovalmistelussa ei luovuttu siitä, että lomake AB1 täytetään myös ennen 12. raskausviikon loppua tehtävissä keskeytyksissä ottaen huomioon muun muassa se, että aborttilain 15 §:n 2 momentin sanamuodon voidaan tulkita edellyttävän, että sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa lomakkeen kaavan. Aikataulullisesti ei ollut mahdollista laatia kokonaan erillistä varhaisemmissa keskeytyksissä käytettävää lomaketta. Lomakkeen käyttötarkoitusta täsmennettiin (3 § ja AB 1 selostusosassa) ja lisättiin lomakkeen eri kohtiin täydentäviä tekstejä ohjaamaan lomakkeen täyttämistä.

THL, UNA Oy ja Oy Apotti Ab toivat esiin, että tarvittavien muutosten tekemiseen THL:n koodistopalveluun ja potilastietojärjestelmiin tulee kiire. THL toivoi, että ST1- ja ST2-lomakkeiden vaatimien muutosten toteutus voidaan tehdä samassa aikataulussa AB1-AB4-lomakkeiden kanssa. UNA Oy ehdotti, että asetus tulisi voimaan vasta vuoden 2023 lopussa tai joka tapauksessa aikaisintaan 4-6 kk päähän siitä, kun THL:n uudistettava rajapinta on toimittajien testattavissa. Koska lomakkeet liittyvät lakimuutoksiin, ei voimaantuloa voi lykätä. Terveystieteiden käytössä THL:n sivuilla joka tapauksessa on käytettävissä sähköisesti täytettävät lomakkeet.

Joissain lausunnoissa esitettiin huomioita asetuksessa ja muistiossa käytettävästä terminologiasta. Osana aborttilain lailla 1097/2022 tehtyä uudistamista lain käsitteistöä muutettiin sukupuolineutraalimmaksi. Eräät lausunnonantajat kuten aluehallintovirastot ja transjärjestöt toivat esiin, että eräät lomakkeella olevat ilmaisut viittaavat edelleen sukupuoliin. Näitä ilmaisuja muutettiin sukupuolineutraaleiksi (osin muutoksia oli tehty jo lausuntoversioon), ellei sitten selkeyden takia katsottu olevan välttämätöntä käyttää sukupuolittunutta termiä. Vammaisfoorumi ry:n ja Transfeminiinit ry:n lausunnoissa kiinnitettiin huomiota asetuksissa käytettäviin vanhentuneisiin ilmaisiin kuten ”ruumiinvika” ja toivottiin korvaavien ilmaisujen käyttämistä. Samaa ilmaisua käytetään myös laissa raskauden keskeyttämisessä säädettäessä keskeytyksen saamisen perusteista, jolloin eräissä lomakkeiden kohdissa ilmaisu viittaa tiettyyn lainkohtaan. Eräissä kohdissa käytetään vaihtoehtoisia ilmaisuja. Käsitteistö on perusteltua uudistaa systemaattisesti, jos keskeyttämistä koskeva lainsäädäntö uudistetaan. Valviran ja Pirkanmaan hyvinvointialueen lausunnoissa katsottiin, ettei tulisi käyttää termiä ”abortti”, vaan johdonmukaisesti raskaudenkeskeytys. Kyseistä ilmaisua käytetään vain perusteluteksteissä tiiviyssyistä, ja abortin ollessa vakiintunut ilmaisu, ei tarvetta perustelumuistion muutoksille tältä osin katsottu olevan.

Valvira ja Oy Apotti Ab nostivat esiin sen, että lainsäädännön voimaan tullessa 1.9.2023 voi tulla siirtymävaiheen haasteita, koska yhden päivän aikana voi olla vaikea käytännössä toteuttaa lomakkeiden vaihto vanhoista uusiin, ja koska raskauden keskeyttämistä koskevan hakemuksen käsittely voi olla kesken. Aborttilain muutoslain 1097/2022 siirtymäsäännöksistä seuraa, että lain voimaan tullessa 1.9.2023 kesken olevassa keskeytysmenettelyssä voidaan käyttää aiempia lomakkeita, jos keskeytykseen sovelletaan aiemman lain säännöksiä. Tästä lisättiin kirjaus voimaantulo-kohtaan muistiossa. Käytännössä jossain määrin asiaan liittyviä ongelmia voitaneen estää sillä, että keskeytystä koskeva asia laitetaan vireille ottaen huomioon 1.9.2023 voimaan tulevat lakimuutokset.

Ålands landskapregering totesi raskauden keskeyttämistä ja sterilointia koskevan lainsäädännön kuuluvan valtakunnan toimivaltaan, eikä sillä ollut huomioita muutosesityksiin.

6. Säännöskohtaiset perustelut

1 §. Soveltamisala. Voimassa olevan 1 §:n mukaan lomakeasetuksessa säädetään raskauden keskeyttämisen ja steriloinnin hakemiseen ja päätöksentekoon, taustatiedoista sekä edellä mainittujen toimenpiteiden ilmoittamiseen liittyvistä lomakkeista. Pykälään lisätään uusi 2 momentti, jonka mukaan asetuksessa säädetään myös lomakkeesta, jota käytetään raskauden keskeyttämiseen liittyvien esitietojen selvittämiseen ja lakisääteisten edellytysten toteutumisen tarkistamiseen, kun raskaus on kestänyt enintään kahdennentoista raskausviikon loppuun. Lisäys on tarpeellinen, koska 2 momentissa tarkoitetuissa keskeytyksissä ei tehdä hakemusta tai päätöstä raskauden keskeyttämiseksi. Kuitenkin lomakkeita AB 1 ja AB 4 olisi käytettävä myös näissä raskauden keskeytyksissä. Lomakkeiden täyttämisen lisäksi terveydenhuollon organisaatiossa tulisi tehdä hoidon toteuttamisen kannalta tarpeelliset kirjaukset myös muihin potilasasiakirjoihin.

3 §. Lomakkeiden tarkoitus. Pykälässä säädetään siitä, mitä lomaketta käytetään missäkin tilanteessa. Pykälän johdanto-osaa yksinkertaistetaan. Pykälän 1 momentin 1 kohtaan lisätään kirjaus, jonka mukaan lomaketta AB 1 Raskauden keskeyttäminen käytetään myös raskauden keskeyttämiseen liittyvien esitietojen selvittämiseen ja lakisääteisten edellytysten toteutumisen tarkistamiseen liittyvien merkintöjen tekemiseen. Kohdassa 1 olisi edelleen säännös, jonka mukaan raskauden keskeyttämistä koskeva hakemus ja siihen liittyvä lääkärin lausunto hakijan terveydentilasta ja raskauden keskeyttämistä koskevan lain tarkoitettu lausunto ja päätös laaditaan lomakkeelle AB 1. Lomaketta AB 1 käytettäisiin siis raskauden kestosta riippumatta, ja mainittuun lomakkeeseen tehtäisiin tämän johdosta useita muutoksia, joita kuvataan jäljempänä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa päivitetään pykäläviittaukset vastamaan lakimuutoksia. Saman momentin 5 ja 6 kohdassa ilmaisu ”tilastoviranomainen” muutetaan viittamaan Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitokseen.

Pykälään lisätään uusi 2 momentti, jonka mukaan lomakkeet AB 2 ja AB 3 ovat liitteitä lomakkeeseen AB 1. Voimassa olevassa 3 §:ssä tämä tieto mainitaan pykälän 2 ja 3 kohdassa.

4 §. Kaavan mukaisten lomakkeiden jälkipainokset. Pykälä kumotaan, sillä sen sääntely heijastaa aikaa, jolloin käytössä olivat paperilomakkeet. Pykälän 1 momentin mukaan kaavan mukaisten lomakkeiden jälkipainokset sallitaan. Käytännössä nykyään ei paineta lomakkeista painoksia, vaan lomakkeet ovat sähköisesti saatavilla ja osassa potilastietojärjestelmiä integroituna potilastietojärjestelmiin. Säännös on siten tarpeeton. Pykälän 2 momentin mukaan ministeriön vahvistuslauseke voidaan liittää vain kaavan mukaiseen sähköiseen tai muuhun lomakkeeseen, joka on tehty kaavan mukaiselle sähköiselle tai muulle lomakkeelle. On selvää, että lomakkeista säädettäessä asetuksella, ei muun sisältöistä lomaketta ole sallittua merkitä ministeriön vahvistamaksi lomakkeeksi. Säännös voidaan siten kumota. Jatkossakin asetuksen mukainen lomake voidaan myös toteuttaa sähköisesti osana potilastietojärjestelmää, ja sen rakenteen tulee olla liitteessä olevan lomakkeen mukainen.

Liitteet

Seuraavassa kuvataan muutoksia, joita ehdotetaan tehtäväksi lomakkeisiin. Koska lomakkeisiin on hankala selkeällä tavalla tehdä osamuutoksia, lomakkeet annetaan kokonaan uudestaan, mutta perusteluissa siis kuvataan vain muutosehdotukset suhteessa voimassa oleviin lomakkeisiin.

Liite 1. AB 1 Raskauden keskeyttäminen.

Lomakkeen nimen, ”Raskauden keskeyttäminen”, alla olevaa selostusosaa muutetaan. Selostusosassa lukee nyt, ”Lomake sisältää lääkärinlausunnon, hakemuksen ja päätöksen. Lomake on myös lähete keskeyttämissairaalaan.”. Koska lomaketta käytettäisiin myös keskeytyksiin, jotka eivät ole edenneet yli raskausviikon 12+0, ensimmäinen virke muutetaan muotoon ” Lomaketta käytetään raskauden keskeyttämiseen liittyvien esitietojen selvittämiseen ja lakisääteisten edellytysten toteutumisen tarkistamiseen sekä raskauden keskeyttämiseen liittyvän lääkärinlausunnon, hakemuksen ja päätöksen laatimiseen terveydenhuollossa.” Jälkimmäinen virke muutetaan muotoon ” Lomake on myös tarvittaessa lähete terveydenhuollon toimintayksikköön, jossa keskeytys suoritetaan”. Lisäksi selosteessa muistutettaisiin, että ” Lomakkeelle täytettävien tietojen lisäksi on tehtävä hoidon toteuttamisen kannalta tarpeelliset merkinnät muihin potilasasiakirjoihin.”

Lomakkeen kohdissa 1–7 kysytään hakijan henkilötietoja, kuten nimi, henkilötunnus ja siviilisäät. Kuvailutietoa muutetaan siten, että mainitut tiedot ovat ” Raskaudenkeskeytykseen hakeutuneen henkilötiedot”, ei ”Hakijan henkilötiedot”, koska kun raskaus ei ole edennyt yli raskausviikon 12+0, keskeytykseen hakeutuva ei ole ”hakija”. Vastaava muutos tehdään kohtien 8–10 kuvailutiedoissa, eli mainitut tiedot jatkossa olisivat ” Raskaudenkeskeytykseen hakeutunutta koskevia muita tietoja” ei ”Hakijaa koskevia muita tietoa”.

Kohdassa 1, henkilötunnus, poistetaan ohje ”[–] tai [A]”, koska yleistä tietoa, että henkilötunnuksessa käytetään näitä merkkejä.

Voimassa olevassa lomakkeessa kohdassa 10 pyydetään täyttämään tieto hakijan ammatista tai työstä. Tieto ei ole oleellinen raskauden keskeyttämisen taustatiedoissa, ja kohta poistetaan lomakkeista AB 1 ja AB 4, samoin kuin lomakkeista ST 1 ja ST 2. Tieto kuitenkin jatkossakin olisi lomakkeessa AB2, sillä henkilön työolosuhteilla voi olla merkitystä, kun hakija hakee raskauden keskeyttämistä oman tai hänen perheensä elämänoloista tai muista olosuhteista aiheutuvan huomattavan rasituksen perusteella.

Uudessa kohdassa 10 (nykyisin kohta 11) pyydetään lääkärin kannanottoa siitä, estääkö raskaana olevan psyykkinen sairaus, muu mielenterveyden häiriö tai kehitysvamma pätevän pyynnön esittämisen raskauden keskeyttämiseen. Kohta liittyy aborttilain 2 §:n sääntelyyn. Kohdassa on nykyisin vaihtoehdot kyllä, ei, ja E1, selvitys edunvalvonnasta. Steriloimista koskevassa lomakkeessa ST 1 on erillinen nykyinen kohta 17 (jatkossa 16), jossa pyydetään esittämään perustelut sille, miksi asianomaisen katsotaan olevan pysyvästi kykenemätön ymmärtämään steriloimisen merkityksen tai miksi hänen katsotaan sairautensa (esim. kehitysvammaisuudesta) huolimatta kykenevän itse pyytämään steriloimista. Vaikka lomakkeessa AB 1 on myös kohtia, johon vastaavaa tietoa voi kirjata, selvyiden vuoksi lomakkeen kohdassa 10 jatkossa on kohta ”jos kyllä, lääkärin perustelut liitteenä”.

Kohdassa 13 (nykyinen kohta 14) ja 14 (nykyinen kohta 15), jotka koskevat ehkäisyä, tehdään eräitä sanallisia muutoksia, eli mainitaan ”progestiini-kapselit” sanan ”kapselit” sijaan sekä muutetaan eräitä ilmaisuja sukupuolinetraaleiksi.

Kohdassa 16 (nykyinen kohta 17) muutetaan viittaus keskeyttämissairaalaan viittaukseksi toimintayksikköön, jossa epäonnistunut keskeytys suoritettiin.

Kohdassa 17 (nykyisin kohta 18) täytetään lääkärin arvio raskauden kestosta ja päivämäärä, jona arvio on tehty. On tiedossa, että on ollut variaatiota siitä, miten kohta on täytetty. Kohdan kuvailua muutetaan täsmällisempään muotoon ”Raskauden kesto (paras arvio kestosta arviointipäivämääränä)”.

Lomakkeeseen ehdotetaan uusi 19 kohta, johon erotetaan omaksi kohdaksi nyt osana kohtia 20 ja 21 olevat tiedot monisikiöraskaudesta. Kohtaan siirtyy siten täytettäväksi tieto elävien sikiöiden lukumäärästä lääkärin suorittaman tutkimuksen perusteella sekä keskeytettävien sikiöiden lukumäärä monisikiöisessä raskaudessa.

Kohtaan 20 täytetään jatkossakin raskauden keskeyttämiseen vaikuttavat löydökset, somaattinen, psyykinen ja sosiaalinen tila ja raskaudenaikaiset altistukset. Kohtaan lisättäisiin selostuksena täydennys, että täyttäminen on pakollista vain, jos raskauden kesto on yli 12+0 raskausviikkoa. Kohtaan voidaan tarvittaessa kirjata myös tietoja aiemmillä raskausviikoilla, jos se koetaan olevan tarpeellista. Hoitoon liittyvät tiedot varhaisemmillä raskausviikoillakin tulee joka tapauksessa kirjata osaksi potilasasiakirjoja jollain tavalla, josta ne ovat hoidon toteuttamiseksi luettavissa.

Kohtaan 21 täytetään jatkossakin tiedot, joiden hakija katsoo vaikuttavan raskauden keskeyttämistä koskevan asian ratkaisuun. Kohtaan lisätään selostuksena täydennys, että kohta täytetään vain, jos raskauden kesto on yli 12+0 raskausviikkoa.

Kohdassa 22 (nykyisin kohta 23) täytetään tiedot keskeytykseen hakeutumisen perusteesta. Voimassa olevassa lomakkeessa otsikko on ”Hakemuksen peruste. Diagnoosit.” ja tämä kuvaus muutettaisiin siis muotoon ” Keskeytykseen hakeutumisen peruste”. Kohdassa on 9-kohtainen luettelo, josta valitaan laissa säädetty peruste keskeytykseen hakeutumiselle.

Luettelossa olevat lakiviittaukset päivitetään vastaamaan 1.9.2023 voimaan tulevia aborttilain muutoksia. Lisäksi luetteloon lisätään uusi kohta 0, ”Raskauden kesto 12+0 raskausviikkoa tai alle (L 1 § 1 mom.)”, joka siis on itsessään peruste, jonka lisäksi ei tarvitse esittää lääketieteellisiä tai sosiaalisia perusteita keskeytyksen saamiseksi. Luetteloon lisätään uusi 0-kohta, eikä muutettavaksi luettelon kaikkia numerointeja, koska numerointien muutos saattaisi aiheuttaa hankaluuksia tilastoinnissa.

Luettelon otsake muutetaan muotoon ” Peruste hakeutua raskauden keskeytykseen”, ja ohjeeksi lisätään viittaus siihen, että kohdat 1-9 voi valita vain, jos raskauden kesto on yli 12+0 raskausviikkoa.

Luettelon kohtaan 2, joka koskee perustetta ”elämänoloista tai muista olosuhteista aiheutuva huomattava rasitus” liittyvä maininta 21 koskien lisättävää liitettä AB2, muutettaisiin muotoon ”lomake AB2 aina liitteenä”, kun nykyisessä muotoilu on ”lomake AB 2 liitteenä tarvittaessa (aina Valviralle)”. Koska jatkossa Valvira käsittelee kaikki kohdan perusteella tehtävät keskeytykset. AB 2 lomakkeen selosteen mukaan selvitystä ei kuitenkaan tarvita, jos keskeytyksen hakija on raskaaksi saatettaessa alle 17 vuotias. Tämä on erillinen peruste hakea keskeytystä.

Luettelon kohdassa 3 muutetaan peruste ”väkisinmakaaminen tms (L 1 § 3 kohta)” muotoon ”seksuaalirikos (L 1 § 3 mom. 3 kohta)”, sillä mainitussa aborttilain kohdassa viitataan raiskaus- ja

hyväksikäyttörikosten lisäksi sukupuoliyhteyteen lähisukulaisten kesken. Kun perusteena on tämä aborttilain kohta, voimassa olevassa lomakkeessa on täsmennys ”rikosilmoitus aina liitteenä”. Kuten yleisperusteluissa on todettu, aborttilaista on kumottu 3 §, jonka mukaan tiettyjen seksuaalirikosten ollessa kyseessä raskautta ei saa keskeyttää, ellei rikoksesta ole nostettu syytettä tai sitä ole ilmoitettu syytteeseen pantavaksi taikka rikoksen tapahtumista asian johdosta toimitetun esitutkinnan perusteella ole pidettävä ilmeisenä. Aborttiasetuksen 6 §:n 2 momentti, joka täydentää sääntelyä, ehdotetaan myös kumottavaksi. Mainitun 6 §:n 2 momentin mukaan lain 3 §:n 1 momentissa tarkoitetussa tapauksessa on hakijan esitettävä asianomaisen syyttäjän tai poliisiviranomaisen antama todistus siitä, että rikoksesta on nostettu syyte, tai että se on ilmoitettu syytteeseen pantavaksi taikka poliisiviranomaisen antama, poliisitutkintaan perustuva kirjallinen selvitys, jonka nojalla rikoksen tapahtumista on pidettävä ilmeisenä. Täten lomakkeessa kohta ”rikosilmoitus aina liitteenä” muutetaan muotoon ”mahdollinen rikosilmoitus liitteenä”, jolloin hakemuksen tueksi voidaan lisätä tällainen asiakirja, mutta se ei ole pakollinen aborttilain 1 §:n 3 momentin 3 kohdan perusteella keskeytystä haattaessa.

Luettelon kohdassa 6 on perusteena synnyttänyt neljä tai enemmän lasta, ja lomakkeeseen merkitään mistä tieto on saatu. Kohdassa päivitetään viranomaisen nimi, eli eräänä lähteenä voi olla Digi- ja viestintävirasto, kun nykyisessä lomakkeessa viitataan viranomaiseen sen aiemmalla nimellä Väestörekisterikeskus.

Luettelon kohdassa 9 muutetaan viittaus äitiin tai isään sukupuolineuraaliin ilmaisuun ”jompikumpi vanhempi”.

Kohdassa 23 ”Diagnoosit” (nykyisin kohta 24) päivitetään lakiviittaukset. Viittaukset äitiin ja isään muutetaan sukupuolineutraaleihin ilmaisiin ”raskaana oleva” ja ”vanhempi”.

Kohdassa 24 (nykyisin kohta 22) täytetään perusteet raskauden keskeyttämisen viivästymiselle (L 1 § 4 mom.). Mainitun lainkohdan mukaan jos Valviralta haetaan lupaa raskauden keskeyttämiseen kahdennentoista raskausviikon jälkeen, hakemuksessa on tuotava esiin ja perusteltava, miksi raskaus on havaittu myöhään tai miksi raskauden keskeytys on viivästynyt (ei kuitenkaan silloin, jos hakija raskaaksi saatettaessa on alle 17-vuotias). Kohdassa lisäksi selostustekstissä selvennetään, missä tilanteissa kohta 24 täytetään.

Kohdasta poistetaan käsite ”erityiset syyt”, jotka vaikuttavat asian ratkaisuun, koska käsite poistuu lainsäädännöstä 1.9.2023 lukien, ja sen sijaan säädetään siis velvoitteesta esittää syyt miksi raskaus on havaittu myöhään tai miksi raskauden keskeytys on viivästynyt.

Kohtaa 24 vastaava kohta on nykyisessä lomakkeessa kohtana 22, eli ennen edellä kuvattua uutta kohtaa 22/nykyistä 23 kohtaa. Kohtien järjestys muutetaan, koska lomakkeen katsotaan etenevän loogisemmin tässä järjestyksessä.

Kohdassa 25 edelleen edellytetään, että hakija allekirjoittaa hakemuksen omakätisesti, koska aborttiasetuksessa edelleen edellytys omakätisestä allekirjoituksesta. Kohtaan tehdään selvennys, että hakija allekirjoittaa hakemuksen vain, jos kyse on raskauden keskeytyksestä, jossa raskauden kesto yli 12+0 raskausviikkoa. Varhaisemmissa keskeytyksissä ei ole tarvetta erikseen allekirjoittaa lomaketta, koska lomaketta ei lähetetä Valviralle tai toiselle lääkäriille päätöksentekoa varten. Terveystieteidenhuollossa ei yleisestikään kirjoiteta kirjallisia suostumuksia hoitotoimenpiteisiin. Edunvalvojan allekirjoitus ja asiaan liittyvät liitteet vaaditaan kuitenkin raskauden kestosta riippumatta.

Nykyisessä lomakkeessa lukee seuraavasti ” Pyydän lupaa, että raskauteni saataisiin keskeyttää. Samalla annan suostumukseni siihen, että asiaa käsitteleville viranomaisille saadaan antaa minua koskevia, muutoin salassapidettäviä, tämän asian käsittelemiseksi tarpeellisia tietoja. Samalla vakuutan, että olen lääkäriltä saanut selvityksen raskauden keskeyttämisen merkityksestä ja vaikutuksista. Vakuutan antamani tiedot oikeiksi.”

Kohdassa muutetaan kirjausta ”Samalla annan suostumukseni siihen, että asiaa käsitteleville viranomaisille saadaan antaa minua koskevia, muutoin salassapidettäviä, tämän asian käsittelemiseksi tarpeellisia tietoja.” Potilaslain 13 §:n 1 momentin mukaan potilasasiakirjoihin sisältyvät tiedot ovat salassapidettäviä. Pykälän 2 momentin mukaan terveydenhuollon ammattihenkilö tai muu terveydenhuollon toimintayksikössä työskentelevä taikka sen tehtäviä suorittava henkilö ei saa ilman potilaan kirjallista suostumusta antaa sivulliselle potilasasiakirjoihin sisältyviä tietoja. Sivullisella tarkoitetaan muita kuin asianomaisessa toimintayksikössä tai sen toimeksiannosta potilaan hoitoon tai siihen liittyviin tehtäviin osallistuvia henkilöitä.

Pykälän 3 momentin 1 kohdan sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, saadaan antaa potilasasiakirjoihin sisältyviä tietoja, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty. Valviralla on Valvira-lain 6 §:n nojalla oikeus saada tiedot hyvinvointialueelta ja yksityisiltä palveluntuottajilta aborttilain mukaisia tehtäviä varten.

Potilaslain 3 momentin 2 kohdan mukaan sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, saadaan antaa potilaan tutkimuksen ja hoidon järjestämiseksi tarpeellisia tietoja toiselle terveydenhuollon toimintayksikölle tai terveydenhuollon ammattihenkilölle sekä yhteenveto annetusta hoidosta potilaan hoitoon lähettäneelle terveydenhuollon toimintayksikölle tai terveydenhuollon ammattihenkilölle ja potilaan hoidosta vastaavaksi lääkäriksi mahdollisesti nimetylle lääkärille potilaan tai hänen laillisen edustajansa suullisen suostumuksen tai asiayhteydestä muuten ilmenevän suostumuksen mukaisesti. Potilaslain 13 §:n 2 momentin 3 kohdan 2 nojalla toiseen toimintayksikköön tietojen luovuttaminen edellyttää suostumusta, joskaan ei kirjallista suostumusta.

Edellä todettuun viitaten suostumusta koskeva lauseke muutetaan muotoon ” Jos raskauteni keskeyttämistä koskevaa asiaa käsitellään toisessa terveydenhuollon yksikössä, annan luvan luovuttaa tietoja tätä keskeytysasiaä käsitteleville terveydenhuollon ammattihenkilöille ja toimintayksiköille. Jos raskauteni keskeyttämistä koskevaa asiaa käsitellään Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastossa, olen tietoinen, että tietojani voidaan luovuttaa virastolle raskauden keskeytystä koskevan hakemukseni ratkaisemiseksi.” Osana lomakkeen täyttämistä lääkärin tulee informoida hakijaa, käsitelläänkö asia terveydenhuollon piirissä vai Valvirassa.

Terveydenhuollossa huolehdittava suostumusten/tietojen luovutuslupien ajantasaisuudesta myös silloin, kun keskeytys suoritetaan ennen 12. raskausviikon päättymistä.

Saatua selvitystä koskeva virke muutetaan muotoon ” Samalla vakuutan, että olen saanut selvityksen raskauden keskeyttämisen merkityksestä ja vaikutuksista”, sillä aborttiasetukseen tehtävien muutosten myötä selvityksen voisi antaa muukin laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö kuin lääkäri.

Kohdissa 26 ja 27 erotetaan omiksi kohdiksi lääkärin kannanotto raskauden keskeyttämisen perusteiden olemassaolosta riippuen siitä, onko kyse siitä, että raskaus keskeytetään ns. terveysvaaran perusteella (raskauden jatkuminen tai lapsen synnyttäminen raskaana olevan sairauden, ruumiinvian tai heikkouden vuoksi vaarantaisi hänen henkensä tai terveytensä, aborttilain

1 §:n 2 momentti) vai onko kyseessä tilanne, jossa lääkärin roolina on antaa lausunto Valviralle Valviran hakemuksen käsittelyä varten.

Kohta 26 täytetään terveysvaaratilanteissa. Tässä tapauksessa päätöksen keskeyttämisestä tekevät terveydenhuollossa kaksi lääkäriä raskausviikosta 12+1 lähtien. Tällöin ensimmäinen lääkäri eli niin sanottu lausunnonantajalääkäri täyttää kohtaan, ovatko esillä edellytykset raskauden keskeyttämiseen vai eivät. Kohtaan lisätään täytettävä kohta siitä, haluaako hakija, että hakemus ohjataan Valviraan raskauden keskeyttämisluvan saamiseksi. Kohta liittyy aborttilain 6 §:n 2 momentin sääntelyyn, jonka mukaan jos kahden lääkärin päätös on kielteinen, voidaan lupa raskauden keskeyttämiseen pyytää Valviralta. Käytännössä säännöstä tulkitaan siten, että hakemus voidaan ohjata Valviraan jo silloin, jos lausunnonantajalääkärin kanta on kielteinen.

Jos kyseessä on raskauden keskeytys ennen raskausviikkoa 12+1, kohtaa ei täytetä, vaikka syy keskeytykselle käytännössä onkin raskaana olevan terveyteen liittyvät syyt, koska lainsäädännön systematiikassa tällöin on kyse omaan tahtoon perustuvasta keskeytyksestä, eikä lääkäri voi evätä keskeytystä. Lääkärin ei siten tarvitse ottaa kantaa, onko esillä terveyssyyt keskeytykset tekemiseen vai eivät. Tällaiset terveydentilaan liittyvät seikat luonnollisesti kuitenkin kirjataan potilasasiakirjoihin osana potilaan hoitoa.

Kohta 27 koskee tilannetta, jossa lääkäri lähettää lomakkeen lausuntona Valviralle. Lääkärin tulee ottaa kantaa siihen, täytyvätkö raskauden keskeytyksen edellytykset.

Kohtana 28 on uusi kohta, johon täytetään osoite (toimintayksikön tai hakijan), johon Valviran päätös pyydetään palauttamaan. Tämän tiedon lisääminen helpottaa Valviran työtä.

Kohtaan 29 (nykyinen kohta 28) tulee lääkärin allekirjoitus, jonka lääkäri tekisi aina keskeytyksen perusteesta ja raskauden kestosta riippumatta. Allekirjoitukseen tulisi vakuutuksen ”Edellä olevan vakuutan kunniani ja omantuntoni kautta” lisäys ”raskaana olevalle on annettu selvitys raskauden keskeyttämisen merkityksestä ja vaikutuksista.” Nykyisessä kohdassa pyydetään täyttämään virka-asema ja toimipaikka. Lääkäri voi toimia myös yksityissektorilla, joten jatkossa kohdassa täytetään ”ammattinimike ja toimintayksikkö”.

Nykyinen 29 kohta poistetaan kokonaan. Kohdassa pyydetään täyttämään, onko lääkäri valtion, kunnan tai kuntayhtymän palveluksessa oleva lääkäri; lausunnonantajaksi aborttilain 8 §:n 1 momentin nojalla määrätty lääkäri; eräissä tilanteissa lähettävä lääkäri; vai muu lääkäri. Lakimuutosten myötä tällainen erottelu ei ole enää oleellista, erityisesti koska aborttilain 8 § kumoutuu 1.9.2023 lukien.

Kohdat 30–34 täyttää suorittajalääkäri, mutta ainoastaan ns. terveysvaaraperusteessa raskauden keston ollessa yli 12+0 raskausviikkoa. On mahdollista, että terveydenhuollossa keskeytyksen tekee muu lääkäri kun potilaan tutkinut lääkäri muissakin kuin näissä tilanteissa. Mahdollisesti lomaketta AB 1 käytetään näissä tilanteissa lähetteenä ja taustatietojen kirjaamiseen. Keskeytyksen suorittavan lääkärin luonnollisesti tulee tällöin tehdä potilasasiakirjoihin asianmukaiset potilasasiakirjamerkinnot, mutta hän ei täytä lomaketta AB 1.

Kohdassa 30 sanamuotoa selkeytetään vastaavasti kuin kohdassa 17 (nykyinen kohta 18).

Kohdassa 32 suorittajalääkärin tulee ilmaista, yhtyykö hän terveysvaaraperusteessa lausunnonantajalääkärin arvioon keskeytyksen perusteiden olemassaolosta vai ei. Kohtaan 32 tulee täyttää, haluaako hakija, että hakemus lähetetään Valviran käsittelyyn suorittajalääkärin kannan ollessa kielteinen, perustuen aborttilain 6 §:n 2 momenttiin.

Kohdassa 33 tehdään kohtaa 29 vastaavat muutokset, että lääkäri osana allekirjoitustaan vakuuttaa, että raskaana olevalle on annettu selvitys raskauden keskeyttämisen merkityksestä ja vaikutuksista, sekä että lääkärin tulee täyttää ”ammattinimike ja toimintayksikkö”.

Lomakkeeseen lisätään uusi 34 kohta, joka vastaa uutta 28 kohtaa, eli täytetään tieto osoitteesta, johon Valviran päätös palautetaan.

Liite 2. AB 2 Selvitys raskaana olevan ja hänen perheensä elämänoloista.

Nykyisen lomakkeen nimi on ”Selvitys naisen ja hänen perheensä elämänoloista”. Aborttilain sääntely on pääosin muutettu sukupuolineutraaliin muotoon, joten lomakkeen nimessä jatkossa ”naisen” sijaan viitataan ”raskaana olevaan”. Lomake täytetään, kun raskauden keskeytystä haetaan aborttilain 1 §:n 3 momentin 1 kohdan nojalla eli jos raskaana olevan tai hänen perheensä elämänolot ja muut olosuhteet huomioon ottaen lapsen synnyttäminen ja hoito olisi hänelle huomattava rasitus.

Nykyisen lomakkeen otsikon alla olevassa selostusosassa päivitetään lakiviittaukset. Lisäksi selostusosaa muutetaan siten, että tuodaan esiin, että lomake AB 2 täytetään vain, kun raskauden kesto on yli 12+0 raskausviikkoa. Lisäksi sanamuotoa täsmennetään siten, että ja että lomake täytetään aina osana Valviralle lähetettävää selvitystä, kun keskeytystä haetaan lain 1 §:n 3 momentin 1 kohdan perusteella. Selostusosassa pidetään lomakkeessa nytkin oleva täsmennys, ettei lomaketta kuitenkaan täytetä, jos hakija on saatettu raskaaksi alle 17-vuotiaana. Selostusosan terminologiaa yhtenäistetään aborttilain sanamuotojen kanssa. Selostusosan mukaan selvityksen allekirjoittaa sosiaalityöntekijä, sairaanhoitaja tai näitä vastaava sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö, kun nykyisessä lomakkeessa viitataan terveydenhoitajaan eikä sairaanhoitajaan. Aborttilain 1.9.2023 voimaantulevan 7 §:n 2 momentin mukaan ”Ennen sellaisen päätöksen tekoa, joka perustuu 1 §:n 3 momentin 1 kohtaan, on, milloin siihen katsotaan syytä olevan, pyydettyä sosiaaliviranomaisen taikka kättilön, sairaanhoitajan tai näitä vastaavan henkilön selvitys raskaana olevan ja hänen perheensä elämänoloista ja muista olosuhteista”; vielä voimassa olevassa laissa käytetään vanhentunutta käsitettä ”terveyssisar”.

Kohdassa 11 päivitetään lakiviittaukset. Kohdassa 12 lomakkeeseen AB 1 tehtäviä muutoksia vastaavasti täytetään allekirjoittajan ”ammattinimike ja toimintayksikkö”.

Liite 3. AB 3 Raskauden keskeyttäminen sikiöperusteella.

Lomakkeen otsikon alla olevaan selostusosaan lisätään tieto, että lomakkeen täyttäminen on pakollista vain, jos raskauden kesto on yli 12+0 raskausviikkoa ja keskeytystä haetaan sikiöperusteisesti. Terveystenhuollossa voidaan se tarpeelliseksi katsoessa hyödyntää lomaketta hoidon toteuttamiseen liittyvissä kirjauksissa myös silloin, kun keskeytyksen syy on sikiövaurio, mutta raskaus ei ole edennyt vielä yli raskausviikon 12+0. On joka tapauksessa huolehdittava asianmukaisten kirjausten tekemisestä potilasasiakirjoihin.

Kohdassa 10 listataan tehdyt seulonnat ja tutkimukset sikiön poikkeavuuksien havaitsemiseksi. Luettelon 3 kohtaan lisätään erääksi vaihtoehdoksi NIPT-seulonta, jota käytetään nykyään terveydenhuollossa. Luettelon seuraavien kohtien (seulontojen ja tutkimusten) numerointi muuttuu lisäyksestä johtuen.

Kohtaa 12 muutetaan siten, että pyydetään täyttämään ”geneettiset tutkimukset”, kun nykyisin kohdassa täytetään ”kromosomitutkimukset”. Erillinen kohta 14 ”DNA-tutkimukset” poistetaan. Kohdassa 12 tarkoitetut tutkimukset yksilöidään nykyistä täsmällisemmin, eli lomakkeeseen

täytetään tiedot, josko on tehty Trisomia-PCR –tutkimus, molekyylitutkimus tai muu geneettinen tutkimus. Tuloksen valmistumispäivän sijaan täytetään näytteenottopäivä.

Vanhojen tutkimusmenetelmien sijaan sikiödiagnostiikassa käytetään nykyään lähinnä uusia, nyt lomakkeelle ehdotettuja tutkimusmenetelmiä. Keskeytyshakemuksen perusteena käytetyt tutkimukset on tarpeen yksilöidä muun muassa tutkimusten ajankohdan ja tarkkojen tulosten osalta niin keskeytysperusteen täyttymisen arvioimiseksi kuin tutkimusmenetelmien osuvuuden seuraamiseksi.

Kohdassa 17 (nykyisin kohta 18), lääkärin allekirjoitus, lomakkeita AB 1 ja AB 2 tehtäviä muutoksia vastaavasti täytetään allekirjoittajan ”ammattinimike ja toimintayksikkö”.

Liite 4. ST 1 Steriloiminen.

Kohdassa 4 voimassa olevassa lomakkeessa pyydetään täyttämään tieto hakijan ammatista tai työstä. Tieto ei ole oleellinen steriloimisen taustatiedoissa, ja kohta poistetaan lomakkeista ST 1 ja ST 2, samoin kuin lomakkeista AB 1 ja AB 2.

Kohdassa 19 poistetaan vaihtoehto ”kliininen tutkimus” kohdassa ”hakijan raskauden keston arvio perustuu”, koska kestoa ei arvioida yksin kliinisen tutkimuksen perusteella.

Kohdassa 21 (nykyinen kohta 22) täytetään steriloimislaissa säädetyt perusteet, joiden nojalla hakija hakee lupaa steriloimiseen. Kohdassa olevasta luettelosta poistettaisiin kohta 8, Transseksuaalin sukupuolen vahvistaminen (L 1 § 7 kohta), koska mainittu lain kohta on kumottu. Luettelon kohtia 1 ja 2 täydentävässä osassa päivitetään viittaus Väestörekisterikeskukseen viittaukseksi Digi- ja väestötietovirastoksi.

Kohdassa 23 täytetään hakijan allekirjoitus. Lomakkeen AB 1 kohdan 25 perusteluissa esitetyistä syistä potilasta koskevien tietojen luovutusta koskeva lauseke muutetaan muotoon ”Jos steriloimistani koskevaa asiaa käsitellään toisessa terveydenhuollon yksikössä, annan luvan luovuttaa tietoja tätä steriloimisasiaa käsitteleville terveydenhuollon ammattihenkilöille ja toimintayksiköille. Jos steriloimistani koskevaa asiaa käsitellään Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastossa, olen tietoinen, että tietojani voidaan luovuttaa virastolle steriloimista koskevan hakemukseni ratkaisemiseksi.”

Kohdassa 21 (nykyinen kohta 22) ja 23 tiettyjä ilmaisuja muutetaan sukupuolineutraaleiksi. Kohdissa 11, 12 ja 17 käytetään kuitenkin jatkossakin termiä ”nainen”, koska käytettävissä ei ole yksinkertaista vaihtoehtoja sukupuolineutraalia ilmaisua, joka tarpeeksi selvästi kattaisi sen, keihin halutaan viitata.

Kohdassa 29 (nykyinen kohta 30) pyydetään jatkossa täyttämään ”ammattinimike ja toimintayksikkö”. Nykyisin pyydetään täyttämään virka-asema ja toimipaikka ja tämä sanamuoto ei ota huomioon, että lääkäri voi toimia myös yksityissektorilla.

Kohdassa 31 (nykyinen kohta 32) poistetaan viittaus steriloimislain 1 §:n 7 kohtaan, koska mainittu lain kohta on kumottu.

Kohdassa 33 (nykyinen kohta 34) tehdään vastaava muutos kuin kohdassa 29 eli kohdassa pyydetään jatkossa täyttämään ”Ammattinimike ja toimintayksikkö”.

Liite 5. AB 4 Ilmoitus suoritetusta raskauden keskeyttämisestä.

Kohdassa 1 henkilötunnus, 4 ammatti/työ, kohdassa 7 (nykyinen kohta 8) ja 8 (nykyinen kohta 9) (ehkäisy), kohdassa 9 (nykyinen kohta 10) epäonnistunut aiempi keskeytys, kohdassa 11 (nykyinen kohta 12) raskauden keskeyttämisen peruste, kohdassa 12 (nykyinen kohta 13) diagnoosit, tehdään vastaavat muutokset kuin AB 1-lomakkeen vastaaviin kohtiin (AB 1 lomakkeessa numerointi on eri).

Kohdassa 10 (nykyinen kohta 11), "Raskauden keskeyttämistä koskevan päätöksen tekijä", lisätään tieto, että kohta täytetään vain, jos raskauden kesto on yli 12+0 raskausviikkoa tai kyse on hätäkeskeyttämisestä. Kohdassa on nykyisin vaihtoehdot 1–4 Valvira, kaksi lääkäriä, yksi lääkäri ja hätäkeskeyttäminen. Vaihtoehto 3, yksi lääkäri, poistetaan, koska tällaista menettelyä jossa hakemukseen perustuvan päätöksen tekee yksi lääkäri, ei lainsäädännössä 1.9.2023 lähtien ole. Kohdassa ei muuteta poistosta johtuen numerointia, eli vaihtoehto 4 hätäkeskeytys ei siirry kohdaksi 3, koska numeroinnin muutos aiheuttaa hankaluuksia tilastoinnissa. Jatkossa kohdassa on siis vaihtoehdot 1, 2 ja 4.

Kohdassa 16 (nykyinen 17 kohta) muutetaan terminologiaa siten, että "keskeyttämissairaalan" sijaan täytettäisiin "Toimintayksikkö, jossa keskeyttäminen suoritettiin". Lääkkeellisissä keskeytyksissä potilas ei välttämättä käy sairaalassa.

Liite 6. ST2 Ilmoitus suoritetusta steriloisesta.

Lomakkeesta poistetaan nykyinen kohta 4, ammatti/työ, koska tämä ei ole oleellinen tieto. Vastaava tieto poistetaan lomakkeesta ST 1, AB 1 ja AB 4.

Kohdassa 20 (nykyinen kohta 21), 23 (nykyinen kohta 24), 24 (nykyinen kohta 25) 26 (nykyinen kohta 27) muutetaan eräitä ilmaisuja sukupuolineutraaleiksi. Kohdassa 5 (nykyinen kohta 6), 6 (nykyinen kohta 7), 29 (nykyinen kohta 30) käytetään kuitenkin jatkossakin termejä "nainen" ja "mies", koska käytettävissä ei ole yksinkertaisia vaihtoehtoisia sukupuolineutraaleja ilmaisuja, jotka tarpeeksi selvästi kattaisivat sen, keihin halutaan viitata.

Kohdassa 23 (nykyinen kohta 24), steriloinnin peruste, poistetaan kohdassa olevasta luettelosta kohta 8, Transseksuaalin sukupuolen vahvistaminen (L 1 § 7 kohta), koska mainittu lain kohta on kumottu.

7. Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulevan voimaan 1.9.2023 eli samana päivänä, kun aborttilain muutokset tulevat voimaan. Steriloimislain muutokset tulevat voimaan jo keväällä 2023, mutta potilastietojärjestelmiin tehtävien muutosten vaatiman ajan takia muutokset steriloinnista koskeviin lomakkeisiin ehdotetaan tehtäväksi samassa yhteydessä kuin aborttilaista johtuvat muutokset. Tämä ei luonnollisesti vaikuta siihen, ettei steriloinnislain 1 §:n 7 kohta mainitun lainkohdan kumoamisen voimaantulosta lähtien voi olla steriloinnin peruste.

Raskauden keskeyttämisestä annetun lain muuttamisesta annettu laki 1097/2022 sisältää siirtymäsäännökset tilanteista, joissa henkilö on hakeutunut raskauden keskeytykseen ennen 1.9.2023 ja raskauden keskeytyksen menettely on vielä kesken. Siirtymäsäännösten mukaan eräissä tilanteissa noudatetaan tällöin lakimuutosten voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tällainen lakiviittaus kattaa myös alemmanasteiset säännökset. Näissä tilanteissa käytetään siten lomake-asetuksen lakimuutosten voimaan tullessa vahvistettuina olleita lomakkeita, eli toisin sanoen lomake-asetuksen 1063/2008 alkuperäisiä lomakkeita.

